

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci paní K. L.

A. Závěry šetření

Ve zprávě o šetření ze dne 3. května 2016 jsem uvedla tato pochybení Městského úřadu v D. (dále také „úřad“ nebo „OSPOD“):

- (1) neověřil informace, které uvedl manžel matky, převzal je a navrhl odejmout děti z péče matky na základě předběžné opatření,
- (2) nezabýval se tím, zda by péči o děti mohl převzít člen širší rodiny,
- (3) nezhodnotil objektivním způsobem stav ohrožení zdraví či správného vývoje dětí, když si neopatřil informace z jiného zdroje (byť by se jednalo pouze o vlastní zjištění OSPOD, např. při rozhovoru s dětmi),
- (4) vedl nedbalým způsobem spisovou dokumentaci, když nezaznamenal obsah rozhovoru s Adamem v bydlišti, a také obsah telefonického rozhovoru se sociální pracovnící Úřadu města X.,
- (5) neinformoval prokazatelným způsobem Bedřicha o účelu jeho odebrání z péče matky, Adama o účelu předběžného opatření neinformoval vůbec,
- (6) neposkytl matce účinnou pomoc bezprostředně po odnětí dětí do zařízení.

Nedílnou součástí tohoto stanoviska je zpráva o šetření.

B. Vyjádření úřadu

Ke zprávě se vyjádřil starosta X. Y. dne 22. 6. 2016, který osobně konzultoval zprávu o šetření s Mgr. E. T., vedoucí odboru sociálních věcí, školství a kultury úřadu. Došel k závěru, že pochybení byla způsobena komplikovaností kauzy, a také nezkušeností sociální pracovníce. Starosta odkázal na písemné vysvětlení Mgr. E. T. (dále také „vedoucí odboru“).

K bodu 1) vedoucí odboru sdělila, že oznámení otce vyhodnotil orgán sociálně-právní ochrany dětí jako závažné. Zvažoval i vyšetření dětí v Dětském krizovém centru v L., avšak to mělo naplněnou kapacitu. Ve spisu o tom není údaj, jelikož se to OSPOD dozvěděl v souvislosti s případem jiného dítěte. Obecně je v kraji nedostatek sociálních služeb, které by poskytly diagnostiku, ačkoli má krajský úřad od jejich úřadu o tomto stavu informace, ke zlepšení sítě zatím nedošlo. Jak jsem vyrozuměla z přípisu vedoucí odboru, případ projednali pracovníci v rámci interní supervize, a to z důvodu, že děti byly v péči matky a otec se v bytě nezdržoval. Sociální pracovníci pojali důvodnou obavu, že matka opakovaně změní místo svého pobytu a už nebude možné ověřit skutečnosti, které uvedl manžel matky, a ani dostatečně posoudit, jaká je péče matky o děti. Dětské centrum P. je v blízkosti města D., existoval předpoklad, že rodiče budou děti pravidelně navštěvovat a nedojde ke zpřetrhání vazeb. V tomto centru pracují odborníci, kteří mohou provést diagnostiku a podat validní informace. Rozhovor s dětmi ani s matkou sociální pracovníci podle vedoucí neprovedli, protože na OSPOD „nepracují odborníci, kteří by byli schopni danou situaci relevantně posoudit a vyhodnotit, protože nejsou odborníky v této oblasti“.

K bodu 2) vedoucí uvedla, že OSPOD před podáním návrhu na předběžné opatření kontaktoval Úřad města X., který je klíčovým pracovištěm z hlediska trvalého pobytu dětí. OSPOD se zajímal o širší rodinu dětí. Tamní zaměstnanec uvedl, že s rodinou nebyli nikdy v kontaktu, pouze shromažďovali dokumenty z různých orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Dále uvedla: „Z dosavadní dokumentace měli za to, že nelze vyloučit, že se jedná o ohrožené děti. Je však velmi obtížné získat dostatek podkladů, neboť jakmile matka zjistí, že se o její rodinu zajímá orgán sociálně-právní ochrany dětí, odstěhuje se.“ Úřad města X. poskytl OSPOD telefonický kontakt na tetu dětí, paní P. B., který však nebyl aktuální.

K bodu 3) a 4) vedoucí sdělila, že záznam o telefonickém hovoru mezi pracovníci OSPOD a sociální pracovníci Úřadu X. není součástí spisové dokumentace, což je pochybení, které projednali s příslušnou sociální pracovníci. V současné době postupuje OSPOD podle standardu kvality č. 10, kde jsou stanovena pravidla kontroly. Všem sociálním pracovníkům pravidelně připomínají, že je nutné zaznamenávat veškeré informace o dětech, neboť se spisem může pracovat jiný zaměstnanec, kterému by informace mohly chybět.

K bodu 5) vedoucí sdělila, že kurátorka Bedřicha informovala „o situaci a získal od ní základní informace o umístění v dětském centru“. Jeho postoj k odejmutí z péče matky byl spíše pasivní. Pokud jde o Adama, kurátorka ho zklidnila, navázala s ním kontakt a dotazoval se jí na věci, které ho zajímaly. Byl ujištěn o návštěvách rodičů a návratu k matce.

K bodu 6) se vyjádřila vedoucí tím způsobem, že sociální pracovnice očekávala reakci matky při prvním setkání, která by pro orgán sociálně-právní ochrany dětí měla vypovídající hodnotu. Bohužel se tak nestalo.

C. Závěrečné hodnocení

K bodu 1) uvádím, že mám pochybnosti o odborném vedení orgánu sociálně-právní ochrany dětí a dostatku kvalifikovaných zaměstnanců. Přiznává-li úřad, že nedisponuje odborníky v dané oblasti, měl by učinit kroky, aby se jeho personální obsazení co do odborné kvality zaměstnanců zlepšilo.

K bodu 2) uvádím, že ve spisu nebyla zmínka o pokusu telefonicky kontaktovat tetu dětí.

K bodu 3) sděluji, že trvám na svém závěru.

K bodu 4) uvádím, že s projednáním nedostatku se sociální pracovníci souhlasím. Opatření úřadu k bodu 4) vítám.

U bodu 5) setrvávám na svých závěrech. Pokud jde o ujištění Adama, že se navrátí k matce, vývoj případu ukázal, že toto ujištění bylo liché. Sociální pracovník by neměl děti ujišťovat o tom, jakým způsobem se vyvine jejich případ. Jeho úkolem je srozumitelně dětem vysvětlit situaci, která nastala, seznámit je s variantami dalšího vývoje a poskytnout dětem prostor pro jejich dotazy.

U bodu 6) setrvávám na své původní argumentaci o proaktivní povaze ustanovení § 12 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹. Při zásahu do rodičovských práv tím

1 zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

nejinvasivnějším způsobem, jakým je odebrání dětí, se lze setkat s různou škálou reakcí rodičů, počínaje ochotou spolupracovat a konče agresivitou vůči sociálním pracovníkům. Stěžovatelka se dostavila na OSPOD převzít králíka, kterého si Adam nemohl vzít s sebou do dětského centra, a na nic se netázala. **Její chování neznemožňovalo, aby jí sociální pracovnice nabídla pomoc, tak jak jí to ukládá výše citované zákonné ustanovení.²**

Opatření, která úřad přijal, nepovažuji za zcela dostatečná, a proto vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Starostovi města D. navrhuji, aby:

- (A) posílil orgán sociálně-právní ochrany dětí kvalifikovanými odborníky, např. psychology;
- (B) zajistil pro sociální pracovníky školení, které by se týkalo odnětí dětí;
- (C) kontaktoval s problémy, které se týkají nedostatku sociálních služeb, lokálního síťáře, a také krajského síťáře;
- (D) zajistil, že po odnětí dětí rodičům kromě konkrétních informací, které se týkají toho zařízení, kam je dítě umístěno, úřad v obecné rovině informoval rodiče o jejich právech a právech dětí, např. předáním letáku *Moje dítě je v dětském domově nebo výchovném ústavu*, který je dostupný na <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/dite-v-detskem-domove/>. Úřad si může vybrat i jiný informační text pro rodiče, jimž bylo odebráno dítě.

Závěrečné stanovisko zasílám starostovi města D. panu X. Y. a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Městský úřad v D. nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Městského úřadu v D.

Brno 6. prosince 2016

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

² více na stranách 9 a 10 zprávy o šetření